

1.6.2020

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Katajanokanlaituri 4 asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja kaavaluonnoksesta

HEL 2019-011342 T 10 03 03

Helsingin kaupunginmuseo on tutustunut asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan sekä kaavaluonnokseen osoitteessa Katajanokanlaituri 4 ja lausuu asiasta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta seuraavan.

Asemakaava ja asemakaavan muutos koskee suunnittelualueetta, joka sijaitsee Katajanokalla Tulli- ja Pakkahuoneen edustalla osoitteessa Katajanokanlaituri 4. Kaavaratkaisu mahdollistaa nelikerroksisen, puurakenteisen liike- ja toimitilarakennuksen rakentamisen alueelle. Suunnittelu on käynnistynyt Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman saatua kehittämisvarauksen Eteläsatama-lahden rannalla sijaitsevalle alueelle pääkonttorin rakentamiseksi. Rakennuksen tuleva pääkäyttäjä on Stora Enso Oyj. Lisäksi rakennukseen on tarkoitus sijoittaa muuta toimistotilaa sekä liike- ja toimistotilaa kuten hotelli. Kaavaluonnoksessa tontti on merkitty K- eli liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi. Rakennuksen korkeus voi olla neljä kerrosta. Rakennuksen suunnittelusta on käynnissä arkkitehtuurikutsukilpailu, joka ratkeaa kesäkuussa 2020.

Kaupunginmuseo toteaa, että Helsingin Eteläsatama on arvokas kulttuuriympäristö pääkaupungin keskeisenä ja symbolisesti arvokkaana paikkana. Mereltä Helsinkiä kohti avautuva näkymä on määritelty kansallismaisemaksi. Tässä maisemassa Katajanokka muodostaa sen itä-sivun. Alue on myös osa Suomenlinnan Unescon maailmanperintökohteen puskurivyöhykettä. Kaavoitettava alue on osa Katajanokan vanhan alueen valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009). Katajanokan satamatoiminta on peräisin 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alusta, kun alueen eteläranta muodostettiin 1895 asemakaavassa satamaksi suoraviivaisen koordinaatiston avulla. Katajanokalle 1900-luvun alussa rakentunut jugendia edustava asuinkerrostaloalue on poikkeuksellisen yhtenäinen ja hyvin säilynyt kokonaisuus. Vanhinta rakennuskantaa Katajanokalla edustavat itäkärkeen 1800-luvun alussa rakennettu arkkitehti C.L. Engelin suunnittelema kasarmikompleksi, nykyinen ulkoministeriö. Kaava-alueen läheisyyteen sijoittuu merkittäviä kulttuurihistoriallisia ja rakennustaiteellisesti arvokkaita rakennuksia, kuten kaavoitettavan tontin koillispuolella sijaitseva tulli- ja

1.6.2020

pakkahuone (Gustaf Nyström 1901). Suunnittelualueen läheisyydessä sijaitsevat myös mm. entinen rahapaja (August Boman 1864) ja entinen ulkoministeriön virastotalo (Olli-Pekka Jokela 1993).

Katajanokanrannan satamatoiminnasta muistuttavat edelleen satama-varastorakennukset ja niiden takana kohoavat korkeammat makasiinit, laiturirakennelmat ja satamaan kiinnittyvät laivat. Satama-alueen modernisoinnin yhteydessä 1950-luvulta lähtien rantaan rakennettiin kolme uutta varastorakennusta (nykyiset K6 ja K7 sekä purettu K5 eli nk. Kanavaterminaali). Satama on ollut 1970-luvulta lähtien pääasiassa matkustajaliikenteen käytössä. Sataman toimintoja varten suunnitellut yksittäiset makasiinirakennukset ovat vähitellen väistyneet rannan alueelta. Niiden arkkitehtuuri on ollut vähäeleistä ja käyttötarkoitustaan palvelevaa. Tiilijulkisivut ovat luoneet rantaan yhtenäisen vyöhykkeen. Tämä rannan edusta on uudistumassa ja sen luonne muuttumassa pääasiassa liike- ja toimitilarakennusten rannaksi, jossa yhtenäinen suunnitteluajattelu ei enää toteudu. Katajanokanlaituri 4 tontilta puretaan nykyinen rakennus K6 uudisrakennuksen tieltä.

Kaupunginmuseo katsoo, että Eteläsataman Katajanokanrannan suunnittelu on erityisen vaativa tehtävä pääkaupungin merellisen julkisivun vaalimisen ja toisaalta kehittämisen kannalta. Uuden rakentamisen tulee sopeutua kaupunkikuvaan laadukkaana ja olemassa olevaa kunnioittavana. Tarkemmin suunnitelmiin voidaan ottaa kantaa arkkitehtikilpailun tuloksen ratkettua.

Lisätiedot

Johanna Björkman, tutkija, puhelin: +358 9 310 36473
johanna.bjorkman(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö